

Schriftlezing: Psalm 51; Romeinen 5:12-21

Tekst: Zondag 3

Ps. 8:1,3,4

Ps. 51:1,3

Ps. 51:4,5

Ps. 130:1,2,3,4

Ps. 5:9,10

Ps. 144:2,6

Gehouden te: Baflo, 08-05-11 (14.30 uur)

Thema: Uit wat voor nest kom ik?

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters,

Stel, je zoon of dochter krijgt serieuze verkering. Dat is prachtig. Vooral wanneer ze laten merken, dat ze samen de Heer willen dienen. Je praat als ouders daar over met hen. Natuurlijk. Je wilt uiteraard ook weten wat voor meisje of jongen het is. Wat voor vlees heb je in de kuip? Wat is het voor iemand, die op gezette tijden zijn of haar benen onder jouw tafel zet? Je vraagt: "Uit wat voor nest komt zij of hij?" Als je weet, dat de vriend van je dochter of de vriendin van je zoon uit een goed nest komt – het liefst meelevend gereformeerd of in elk geval bewust gelovig – dan is dat geruststellend voor je. Hoewel dat nog niet bij voorbaat iets zegt over die jongen of dat meisje.

Maar als het nu eens niet zo'n goed nest is, althans in jouw visie en beleving? Dan ben je zomaar argwanend. Je hebt je twijfels. Moet mijn dochter of zoon in zo'n milieu... Die gevoelens komen heel gemakkelijk naar boven. Begrijpelijk, maar toch moet je er voor oppassen. Je moet iemand immers niet alleen beoordelen naar zijn afkomst. Maar vooral naar wie hij zelf is. Dat is heel bijbels. Want God veroordeelt mensen niet om de zonden van hun vaders. Hij spreekt mensen ook niet vrij om de vroomheid van hun ouders. Toch krijgt iedereen veel mee van zijn ouders. Vaak blijft herkenbaar uit welk nest iemand komt. En je weegt het mee in je kijk op mensen.

Uit wat voor nest komt u zelf, broeders en zusters? Nee, ik vraag nu niet direct naar uw vader en moeder of naar uw gezinssituatie vroeger. Ik vraag verder terug. Dat doet de catechismus hier in zondag 3 namelijk ook. Hij vraagt niet in alleen in het algemeen naar de afkomst van dé mens of dé mensen. Maar ons leerboek vraagt naar mijn oorsprong. Waar kom ik vandaan?

Ik heb voor de spiegel van Gods wet leren belijden: "Ik ben er naar mijn aard op uit om God en mijn naaste te haten." En ik kom dan prompt voor de vraag te staan: "Hoe komt dat? Waar heb ik dat vandaan, mijn aard, die op het haten van God en mijn naaste gericht is? Hoe komt het dat ik vanuit mijzelf met de rug naar God en mijn naaste toe sta?"

Dus de vraag, die ik mij moet stellen is: "Uit wat voor nest kom ik?"

Vanmiddag willen we met David, Paulus en zondag 3 op zoek naar ons nest, naar waar we vandaan komen en hoe het komt dat ik zondig en ellendig ben. Dat kan wel even schrikken en slikken zijn. U bent dus gewaarschuwd. Het thema van de preek is de vraag van net:

Uit wat voor nest kom ik?

1. Uit een goed geschapen nest.
2. Uit een verdorven geworden nest.

1. Uit een goed geschapen nest.

"Heeft God de mens dan zo slecht en verkeerd geschapen?"

Dat is echt een vraag van catechisanten. Onderzoekend, een beetje uitdagend misschien. Maar wel reëel. De vraag getuigt van nadenken en ook van geraakt zijn door de boodschap van Gods wet.

Geregeld kom je met catechisanten op dit punt uit. Hoe komt het toch dat er zonde in de wereld is? En: had God dat dan niet kunnen voorkomen? God weet toch alles van te voren al.

Daar lopen jongens en meisjes tegen aan. En niet alleen catechisanten. Volwassen gelovigen net zo goed. Het is de vraag van ieder gelovig mens, die nadenkt en die de spiegel van Gods wet voorgehouden krijgt. Van ieder, die deze confrontatie niet ontwijkt.

Waar komt het toch vandaan, dat de mens zondaar is? Dat ik een zondig mens ben en er voor God zo ellendig aan toe ben? Deze vraag heeft niet persé de bijgedachte in zich van: Kan ik er wat aan doen, dat ik zo zondig ben? Die gedachte kan makkelijk postvatten bij ons. Maar dan schuif je de verantwoordelijkheid toch een beetje van je zelf weg naar een ander. Naar God bijvoorbeeld.

Maar dat is niet de bedoeling van de vraag in ons leerboek. Het gaat er ons niet om God te beschuldigen, maar om te zoeken naar de wortel van de verbijsterende werkelijkheid van de zonde en van mijn ellende.

De Heer schrikt niet van zulke vragen. Hij laat ook niet merken dat Hij zulke vragen van zijn kinderen niet horen wil. Want zij lopen tegen het verbijsterende raadsel van de zonde op. Steeds maar weer. Telkens wanneer je even wat dieper nadenkt als gelovigen

"Heeft God de mens dan zo slecht en verkeerd geschapen?" Het antwoord is een ondubbelzinnig 'Nee'. *"Nee, God heeft de mens goed en naar zijn beeld geschapen..."*

Er is in dit antwoord haast enige verontwaardiging te horen. Niet dat het een domme vraag was of bedoeld als beschuldiging richting God.

"Nee," zeg ik in het geloof, "God is er absoluut niet de oorzaak van, dat ik zondig ben. Het ligt niet aan de Heer, dat ik als mens mijn bestemming uit het oog verloren heb. Dat ik met de rug naar God toe ben gaan staan. En vervolgens ook met de rug naar mijn naaste toe. Kortom, dat ik er op uit ben om God en mijn naaste uit het oog te verliezen."

Kijk maar. Luister maar naar God zelf. Lees maar. Sla Genesis 1 en 2 maar op. Daar vertelt de Heer zelf hoe goed Hij hemel en aarde heeft geschapen. En hoe goed Hij de mensen heeft geschapen. Na intern goddelijk beraad, waarvan God zelf ons deelgenoot maakt.

"God zei: 'Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt.' God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen." (Gen. 1:26,17)

En aan het eind van de zesde scheppingsdag, na het creëren van de mens als kroon op zijn werk, overzag God wat Hij allemaal geschapen had.

"God keek naar alles wat hij had gemaakt en zag dat het zeer goed was." (Gen. 1:31)

Dat staat. En dat blijft staan. Dat moeten we nooit opgeven. God heeft de mens goed en naar zijn beeld geschapen. Dat geldt voor de man en de vrouw, samen goed en naar het beeld van God geschapen. De een niet meer dan de ander, hoe verschillend Adam en Mannin ook zijn. Geschapen als prins en prinses op Gods wereld. Zoon en dochter van de Koning van hemel en aarde.

Gods mensen met een hoge roeping op aarde: het beeld van God vertonen. Je als prins en prinses gedragen en in alles de Koning vertegenwoordigen en de Koning laten zien in heel je leven.

Dat is de bestemming, die God aan zijn mensen heeft gegeven. Met God leven en in Gods wereld onderkoning zijn. Gaan voor God op aarde. De Heer laten zien in die prachtige wereld van God.

De mens kon dat en deed dat ook. Adam kon alle dieren hun naam geven. En zoals hij elk levend wezen noemen zou, zo zou het heten. God sloot zich bij de naamkeuze van de mens aan. Hij zou geen enkele naam afkeuren. Zo dicht was de mens in zijn denken en oordelen bij God. Zo goed kende de mens God. Wat hij deed was Gods werk. Die gaven had de Heer aan de mens gegeven.

Bovendien, ook de relatie van de mens met God was goed. Ook dat had de Heer zo gemaakt. Hij ging met Adam en Eva om en zij met Hem. En er zat in het begin niets verkeerd tussen hen in.

"God heeft de mens goed en naar zijn beeld geschapen, dat wil zeggen: in ware gerechtigheid en heiligheid, opdat hij God, zijn Schepper, naar waarheid kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige heerlijkheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen."

Met die woorden zegt ons leerboek hoe de relatie tussen God en de mens was en zou zijn naar Gods bedoeling. En dat blijft het doel ook, tot op vandaag. Ik kwam in een boek over dit punt een mooie omschrijving tegen.

*"'Gerechtigheid' is de fijngevoelige overeenstemming met Gods wil. 'Heiligheid' is de innerlijke en hartelijke gezindheid om deze wil uit te voeren. Samen roepen ze het beeld op van een mens die heel goed wéét wat God wil en dat bovendien prachtig vindt en daarom niets liever dóet dan dat en daarover God looft en prijst."*¹

¹ Drs. C. Bijl, Houvast en troost, De kern van het geloof volgens de Heidelbergse Catechismus, zondag 1 – 7, Barneveld 1998, p. 34,35.

Zulke mensen wilde God. Zulke mensen schiep God. En zulke mensen wil God nog, ook vandaag. Mensen die bewust kiezen voor God en die hun ingeschapen liefde voor God van hun kant bewust bevestigen. Met een duidelijke keus. Voor die keus plaatste God de mens in het paradijs. Bij de boom van kennis van goed en kwaad. "Kies het leven," vroeg God van zijn mensen.

Hoe mooi was dat! Hoe goed! En zie alles was zeer goed. Wij komen allemaal uit een goed geschapen nest, om het zo maar te zeggen. Prachtmensen waren Adam en Eva. In principe de beste ouders die er konden zijn. Goed en naar Gods beeld geschapen. Met alle mogelijkheden en gaven, die God hun had gegeven. Mensen waarin God zich zeer verheugde. Waar Hij van genoot. Zijn kinderen op aarde: prins en prinses van koninklijken bloede.

Dat zijn mijn eerste voorouders, levende mensen in het paradijs. Dat mogen we nooit vergeten. Zo goed was het. Zo goed schiep God de mens, met heel de aarde als een prachtige woonplaats om te ontginnen, te bewerken en te bewonen.

Heeft God de mens dan zo slecht en verkeerd geschapen? Hoe kom je er bij? Dat mag en dat wil ik niet van God zeggen. Want zo zegt God zelf het niet. Ik kan het zelf lezen in Gods Woord. Ik kom uit een goed geschapen nest. Dat houd ik vast. Maar er is wel het een en ander gebeurd met dat nest. Daar moeten we vervolgens bij stil staan.

2. Uit een verdorven geworden nest.

Uit wat voor nest kom ik?

Ten tweede, uit een verdorven geworden nest.

Je mag na vraag en antwoord 6 van de catechismus een stuk gelovige opluchting merken. Hè, hè, gelukkig, God is niet de schuld van mijn zonde en ellende. God heeft mij niet slecht en verkeerd geschapen. Stel, dat dit wel zo zou zijn, dan zou God er ook niets aan kunnen doen om onze zonde en ellende weg te nemen.

Gelukkig hoeven we dat niet te denken en te vrezen. En we mogen het ook niet. Wat een opluchting. Trouwens, wij hoeven God niet te rechtvaardigen of te verontschuldigen. De Heer is recht in al zijn weg en werk. Ook in dit opzicht.

Maar met dat stukje opluchting is onze vraag nog niet weg of beantwoord. Het komt juist veel dichterbij ons toe. We worden zelf in de hoek gedreven of in de beklagdenbank gezet. Ja, we zouden nog kunnen wijzen op de rol van de duivel in dit geheel. Was het niet de slang, die Eva verleidde en tot zonde aanzette?

Zeker, maar dat noemt ons leerboek hier in zondag 3 nog niet. Dat komt in de volgende zondag pas.

De volgende vraag dient zich direct aan. "*Waaruit komt deze verdorven aard van de mens dan voort?*"

Uit wat voor nest kom ik eigenlijk, dat het zo'n zootje is in mijn leven en in onze wereld? Want ik weet – vooral uit Gods Woord, maar daarnaast ook uit ervaring – dat het paradijs, wat mijn godzalige home was, verloren is voor de mens. Verboden terrein, onbereikbaar gebied. Ik weet en belijd naar Gods Woord, dat ik er naar mijn aard op uit ben om God en mijn naaste te haten.

Is er dan iets gebeurd met mijn nest? Dat moet wel, dat kan niet anders. Inderdaad, mijn nest is verdorven geworden. Door de val en de ongehoorzaamheid van onze eerste voorouders, Adam en Eva. Schuld van de mens zelf. Mijn schuld dus. En dat krijg ik mee als mens.

De nestgeur van de zonde draag ik altijd met mij mee, zegt de gelovige. Het zit zo diep in mijn bestaan, dat ik het in dit leven nooit kwijtraak. Ik kom er pas vanaf, wanneer ik een nieuw leven krijg, wanneer ik door de Heilige Geest opnieuw geboren word.

Dit punt komt straks tegen het eind van de preek nog even terug. Ik wil nog even terug komen op dat beeld van het nest, waaruit wij stammen. Ik kan mij voorstellen, dat u al een poosje zit te denken: "Waar haalt de dominee dat beeld van het nest vandaan in dit verband?"

Ik werd op het spoor gezet door een citaat van Calvijn in hetzelfde boek, waar ik in het eerste punt ook al iets uit aanhaalde. Het gaat om deze zin: "De zonde omringt ons in de schoot van onze moeders en is als het ware ons nest (Calvijn)."²

Die woorden brengen ons heel direct bij Psalm 51 en het onderwijs van David in deze psalm.

De situatie waarin David deze psalm heeft gedicht is duidelijk en wordt niet verzwegen.

"Een psalm van David, toen de profeet Natan hem had bezocht, nadat hij met Batseba geslapen had." (Psalm 51:2)

"U bent die man," had Natan tegen David gezegd in naam van de Heer. Het had hem als een dolkstoot geraakt. Niet onder de gordel, maar in het hart.

David beseft ineens heel duidelijk: "Ik heb maar niet tegen Uria en Batseba gezondigd, maar tegen de HEER."

*"Tegen u, tegen u alleen heb ik gezondigd,
ik heb gedaan wat slecht is in uw ogen.
Laat uw uitspraak rechtvaardig zijn
en uw oordeel zuiver."* (Psalm 51:6)

God opent Davids ogen voor het kwaad in zijn leven. Dan ziet hij niet alleen deze ene verschrikkelijke zonde met Batseba. Beter gezegd, dit ene complex van zonden.

David kijkt verder terug in zijn leven. Hij vraagt zich af wanneer dat begonnen is, zijn slechtheid. Was dat er altijd al? Of was er een periode, dat ik nog gaaf was?

Onbevlekt, onschuldig als een pasgeboren baby?

David ontdekt: "Nee, zo'n periode was er niet. Bij mij niet. Bij niemand.

*"Ik was al schuldig toen ik werd geboren,
al zondig toen mijn moeder mij ontving."* (Psalm 51:7)

David schrikt ervan. En tegelijk hoeft het hem niet te verbazen. Zo ben ik voor God. Zo ben ik in het licht en voor de spiegel van Gods wet. In zonde ontvangen en geboren.

"De zonde omringt ons in de schoot van onze moeders en is als het ware ons nest." Uit zo'n nest kom ik dus, ontdekt David. En hij leert het ons.

Moeders buik noemen wij wel eens: het warme nestje voor het kindje dat we verwachten. Maar in dat nestje omringt de zonde ons al. We zwemmen er in, als in het vruchtwater bij onze moeders.

² Drs. C. Bijl, a.w. p. 39.

De zonde omringt ons al vanaf de moederschoot. Maar niet omdat moeder een zondig mens is, die samen met vader mij de zonde heeft doorgegeven als een erfenis, waar ik niet op zat te wachten.

Mag ik het zo even zeggen: erfzonde is geen soa, geen seksueel overdraagbare aandoening. Men heeft dat wel gedacht, toen in de theologie gespeculeerd werd over de overdracht van de zonde van geslacht op geslacht. Met alle negatieve gevolgen voor de lichamelijke en de seksuele beleving van man en vrouw.

Erfzonde wordt niet van vader en moeder overgedragen door middel van geslachtsgemeenschap.

Paulus zegt het heel anders. Bij hem komen we nu terecht en bij wat de Heer zelf door zijn dienst ons op dit punt duidelijk maakt. Romeinen 5.

Opmerking vooraf om te onthouden: het gaat in dit gedeelte om Christus en om de toerekening van zijn werk en verdienste aan allen die in Hem geloven.

Terwille daarvan trekt Paulus de vergelijking tussen Adam en Christus en hoe God ons toerekent, wat Adam deed en wat Christus heeft gedaan.

"Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood voor ieder mens gekomen, want ieder mens heeft gezondigd." (Romeinen 5:12)

En een paar verzen verder schrijft de apostel:

"Kortom, zoals de overtreding van één enkel mens ertoe heeft geleid dat allen werden veroordeeld, zo zal de rechtvaardigheid van één enkel mens ertoe leiden dat allen worden vrijgesproken en daardoor zullen leven. Zoals door de ongehoorzaamheid van één mens alle mensen zondaars werden, zo zullen door de gehoorzaamheid van één mens alle mensen rechtvaardigen worden." (Romeinen 5:18,19)

Adam is de mens. In Adam zondigden wij allemaal. Adam was ook onze vertegenwoordiger. Wat hij zou doen, zou gelden voor allen die uit hem zouden voortkomen. Voor allen die na hem komen. Daar horen wij ook bij. Want Adam is onze eerste voorvader en Eva onze moeder.

God rekent ons Adams zonde toe. Dat is Gods beschikking. Zo wilde God het. En zie het was zeer goed. Van te voren al. En dat blijven we zeggen, ook al snappen wij er niks van. De zonde is en blijft een verbijsterend raadsel.

Maar we zondigden ook zelf, wij allemaal. De zonde waarmee wij dus omringt zijn in de moederschoot, in ons nest, is ons niet vreemd. Ons vuile nest is wel ons eigen nest. We stinken naar onze eigen zonde, vanaf dat we geboren worden. Ja, vanaf de moederschoot.

En – ik zei het al – die nestgeur van de zonde zit diep verworteld in ons leven. Van binnen en van buiten. *"Wij zijn zo verdorven, dat wij helemaal onbekwaam zijn tot iets goeds en uit op elk kwaad."*

Het stinkt bij mij naar zonde, bederf en dood. En ik raak het van mijn leven niet kwijt. Tenzij...

Tenzij er radicaal ingegrepen wordt in mijn leven. Er is maar één remedie. De zeer drastische maatregel van een nieuwe geboorte. Een geboorte uit en door de Geest van God. Alleen dan kan de nestgeur van de zonde gaan verdwijnen, die vreselijke

stank. En gaat ons leven geuren naar de Geest, naar het leven, naar paradijselijke heerlijkheid.

Alleen door de Geest komt er iets goeds voor God in mijn leven, zeggen we hier in zondag 3.

David heeft dat begrepen en geloofd. Hij zingt en bidt tot God:

*"Schenp, o God, een zuiver hart in mij,
vernieuw mijn geest, maak mij standvastig,
verban mij niet uit uw nabijheid,
neem uw heilige geest niet van mij weg.
Red mij, geef mij de vreugde van vroeger,
de kracht van een sterke geest."* (Psalm 51:12-14)

"Neem uw Heilige Geest niet van mij weg. Want dan ben ik nergens meer en ga ik echt dood door mijn zonden en misdaden. En dat verdien ik ook."

Wij zijn zo verdorven, dat wij helemaal onbekwaam zijn tot iets goeds en uit op elk kwaad. Dat is niet een misselijk of depressief makend stuk van de bijbelse leer. De deur zit in antwoord 8 zeker niet definitief op slot, terwijl de wij in het pikkedonker worden achtergelaten.

Maar het is wel iets waar ik van schrik en waarvan ik moet slikken. "Zo ben ik. Uit zo'n verdorven geworden nest kom ik. Wat erg. O God, wees mij, zondaar, genadig." Toch met zo'n mens, met die afkomst, wil God te maken hebben. Ja, Hij komt mij redden door Jezus Christus. Van Hem ben ik toch met lichaam en ziel in leven en sterven. Met al mijn ellende. Daarom word ik niet wanhopig. Maar ik hoop op de Heer. Want bij Hem is vergeving.

Amen.